

Kuşaklar Arasında Siyasal Katılımın Cinsiyet Bağlamında Dönüşümü: Dijitalleşme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifi¹

Özlem İlhan²

Özet

Bu çalışma, siyasal katılımın cinsiyet bağlamında kuşaklar arası dönüşümünü incelemektedir. Kadınların siyasal yaşama katılımı, demokratikleşme süreçlerinin temel göstergelerinden biridir; ancak bu katılım tarihsel olarak toplumsal cinsiyet rolleri, siyasal kültür ve sosyoekonomik koşullardan etkilenmiştir. Çalışma, niteliksel bir literatür analizi olarak tasarlanmış; ulusal ve uluslararası akademik araştırmaların karşılaştırmalı çözümlemesine dayanmaktadır. Analiz üç eksen üzerinde yürütülmüştür: siyasal sosyalleşme süreçleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve kuşak farklılıklarının siyasal katılım üzerindeki etkileri. Bulgular, Sessiz ve Baby Boomer kuşaklarında kadınların katılımının oy verme ile sınırlı kaldığını; X ve Y kuşaklarında örgütsel katılım ve toplumsal farkındalığın arttığını; Z kuşağında ise dijitalleşmenin etkisiyle çevrimiçi siyasal aktivizmin yükseldiğini göstermektedir. Dijital platformlar, kadınlara kamusal görünürlük, dayanışma ve politik etki yaratma imkânı sağlamaktadır. Bununla birlikte çevrimiçi şiddet, siber taciz ve dijital uçurum gibi riskler, katılımın önünde yeni engeller oluşturmaktadır. Çalışma, dijitalleşmenin kadınların siyasete katılımını güçlendiren bir faktör olduğunu, ancak bu sürecin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından otomatik bir dönüşüm yaratmadığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, siyasal katılımın kuşaklar arası dönüşümünü anlamak, yalnızca teknolojik değil, aynı zamanda kültürel ve yapısal eşitlik politikalarının da birlikte değerlendirilmesini gerektirir. Bu bağlamda dijital araçların, eğitim ve farkındalık programlarıyla desteklenmesi, demokratik süreçlerin kapsayıcı biçimde yeniden yapılanmasına katkı sunacaktır.

1 Bu çalışma, 24-25 Ekim 2025 tarihlerinde çevrimiçi olarak düzenlenen 5. Uluslararası Dijital İşletme, Yönetim ve Ekonomi Kongresi'nde (ICDBME2025) özet hali sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

2 Öğr. Gör., Yalova Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0001-6113-5855

GİRİŞ

Bu çalışma, siyasal katılımın cinsiyet bağlamında kuşaklar arası dönüşümünü incelemeyi amaçlamaktadır. Kadınların siyasal yaşama katılımı, demokratikleşme süreçlerinin en önemli göstergelerinden biridir. Ancak bu katılım, tarihsel olarak toplumsal cinsiyet rolleri, siyasal kültür ve sosyoekonomik koşullar tarafından belirlenmiş; dolayısıyla her dönemin sosyal yapısı ve teknolojik gelişmeleriyle yeniden biçimlenmiştir. Siyasal katılımın yalnızca bir “seçme-seçilme hakkı” değil, aynı zamanda kamusal alanda görünürlük, temsil ve karar alma süreçlerine dâhil olma biçimi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Araştırma, niteliksel bir literatür analizi olarak tasarlanmış; ulusal ve uluslararası güncel akademik çalışmaların karşılaştırmalı ve betimleyici çözümlemesine dayanmaktadır. Bu yaklaşım, kadınların siyasal katılımını tarihsel süreklilik ve toplumsal değişim bağlamında değerlendirmeyi, ayrıca dijitalleşmenin bu süreçte nasıl yeni bir boyut kazandırdığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Analiz üç temel eksen üzerinde yürütülmüştür:

- 1. Siyasal sosyalleşme süreçleri:** Bireylerin siyasal değer, tutum ve davranışları aile, eğitim kurumları, medya ve dijital mecralar aracılığıyla nasıl edindikleri incelenmiştir. Bu süreçlerin kuşaklar arasında farklılaşması, kadınların siyasete katılım biçimlerini doğrudan etkilemektedir.
- 2. Toplumsal cinsiyet rolleri:** Kadınlık ve erkeklik normlarının tarihsel, kültürel ve ideolojik temelleri analiz edilmiştir. Bu normların, kadınların siyasal alandaki konumunu sınırlandıran veya dönüştüren bir çerçeve oluşturduğu ortaya konmuştur.
- 3. Kuşak farklılıklarının siyasal katılım üzerindeki etkileri:** Sessiz Kuşak’tan Z Kuşağı’na uzanan süreçte siyasal katılım biçimlerinin, teknolojik gelişmeler ve dijital kültürle nasıl evrildiği incelenmiştir. Özellikle Z kuşağı, bireyselleşme eğilimleri, dijital becerileri ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalık düzeyiyle yeni bir katılım paradigması sunmaktadır.

Bu üç eksen temelinde araştırmanın amacı, kadınların siyasal katılım biçimlerinin zaman içinde nasıl değiştiğini, bu değişimin toplumsal ve teknolojik dönüşümlerle nasıl etkileşim içinde olduğunu ve dijital çağda yeni katılım biçimlerinin hangi sosyo-kültürel koşullar altında ortaya çıktığını açıklamaktır. Böylece çalışma, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden siyasal katılımın dönüşümünü kuşaklar arası bir karşılaştırma ile ele

almakta; siyasal alanın hem geleneksel hem de dijital mecralardaki yeniden yapılanmasını anlamaya katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Dijital çağın yükselişiyle birlikte siyasal katılım kavramı, yalnızca sandık temelli bir davranış biçimi olmaktan çıkarak çok boyutlu bir sosyal etkileşim alanına dönüşmüştür. Loader, Vromen ve Xenos (2016), özellikle genç kuşakların çevrimiçi ortamda siyasal farkındalık ve katılım biçimlerini yeniden tanımladığını, dijital ağların katılımın kapsayıcılığını artırdığını vurgulamaktadır. Benzer biçimde Tufekci (2017), çevrimiçi kamusal alanların toplumsal hareketleri dönüştürerek kadınların, gençlerin ve marjinal grupların görünürlüğünü artırdığını belirtmektedir. Bu dönüşüm, Banet-Weiser'in (2018) "dijital feminizm" kavramsallaştırmasıyla da örtüşmektedir; zira sosyal medya, özellikle genç kadın kuşaklar için hem siyasal özneleşme hem de dayanışma alanı yaratmaktadır.

Son yıllarda yapılan raporlar da bu eğilimi desteklemektedir. OECD (2023) ve UN Women (2024) verilerine göre, dijitalleşme kadınların siyasal süreçlere erişimini kolaylaştırmakta, ancak çevrimiçi şiddet, siber taciz ve dijital cinsiyet uçurumu gibi yeni riskleri de beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, kuşaklar arası siyasal katılımın dijital ortamda aldığı yeni biçimler, yalnızca teknolojik bir dönüşüm değil; aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin de yeni bir evresini temsil etmektedir. Kadınların dijital kamusal alandaki görünürlüğü, katılımı ve dayanışması, çağdaş demokratikleşme süreçlerinin en dinamik göstergeleri arasında yer almaktadır.

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Siyasal Sosyalleşme ve Cinsiyet Roller

Siyasal sosyalleşme, bireylerin siyasal değer, tutum ve davranışları öğrenme sürecini ifade eder. Aile, okul, medya, arkadaş çevresi gibi geleneksel aktörlerin yanı sıra dijital ortamlar da günümüzün önemli sosyalleşme kanallarıdır. Örneğin, Türkiye'de kadınların siyasal katılımında karşılaştıkları engeller arasında eğitim düzeyinin, dijital erişimin ve toplumsal normların etkisi literatürde sıkça vurgulanmaktadır (Üsküp ve Güç; TUIC Akademi, 2018). Bu bağlamda, çalışmada sosyal medya, çevrimiçi hareketlilik ve kuşakların dijital becerileri de değerlendirilmektedir.

Kadınların siyasal alana katılımı, tarihsel olarak toplumsal cinsiyet rolleri tarafından biçimlendirilmiştir. Bu çerçevede, kadınlık ve erkeksilik algıları, kamusal ve özel alan ayrımları ve siyasal katılım biçimleri birbirine bağlıdır. Türkiye özelinde, kadınların siyasal temsiline ve katılımının hukuksal düzenlemelere rağmen yeterli davranışa dönüşmediğini gösteren çalışmalar

mevcuttur. Türkiye’de kadınların siyasal katılımı uzun süre sembolik düzeyde kalmış, özellikle Sessiz Kuşak ve Baby Boomer kuşaklarında katılım, büyük ölçüde oy verme davranışı ile sınırlı olmuştur (Altınova Hancı, 2020). Kadınların siyasete katılımının önündeki yapısal engeller; toplumsal cinsiyet rolleri, ataerkil değerler ve parti içi temsil mekanizmalarındaki eşitsizliklerle ilişkilendirilmektedir (Belli, 2015; Başçı, 2015).

Toplumsal cinsiyet rolleri, ekonomik güç ve siyasal kurumların etkileşimi, kadınların siyasal katılımında çok katmanlı bir engel yapısı oluşturur.

- Kültürel düzeyde, ataerkil normlar kadınları siyaset dışına iter.
- Ekonomik düzeyde, gelir ve zaman dengesizlikleri siyasal katılım fırsatlarını sınırlar.
- Kurumsal düzeyde, parti sistemleri ve yasal düzenlemeler kadınların siyasette özneleşmesini destekleyecek yapısal dönüşümü yeterince sağlayamamaktadır.

Dolayısıyla Türkiye’de siyasal katılımın toplumsal cinsiyet temelli dönüşümü, yalnızca kültürel değil; aynı zamanda ekonomik ve kurumsal yeniden yapılanma gerektiren çok boyutlu bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

1.2. Kuşaklar Arası Dönüşüm ve Katılım Biçimleri

Kuşak kavramı, bireylerin ortak yaşamsal deneyimlerinin siyasal tutum ve katılım biçimlerini şekillendirdiğini öne sürer. Geleneksel kuşaklar (örneğin Sessiz Kuşak, Baby Boomer) genellikle klasik siyasal katılım kanallarına yönelirken; daha genç kuşaklar (X, Y, Z) hem biçim hem içerik açısından farklı katılım modelleri geliştirir. Türkiye’de son dönemde yapılan yerel seçimler ve kadın temsili üzerine çalışmalarda, 2000 sonrası dönemle birlikte kadınların yerel siyasette temsil düzeylerine dair artış olduğu ancak hâlâ yetersizlik bulunduğu ortaya konmuştur. X ve Y kuşaklarında, kadınların sendikalar, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler düzeyinde daha örgütlü biçimlerde görünür oldukları gözlemlenmiştir (Akyol ve Bek, 2021). Bu dönem, kadınların “aktif yurttaş” kimliğiyle öne çıktığı bir geçiş sürecini temsil etmektedir.

Z kuşağı ise dijitalleşme ve bireyselleşme süreçlerinin etkisiyle siyasal katılımı çevrimiçi platformlarda sürdürmektedir. Sosyal medya, bu kuşak için yalnızca bir iletişim mecrası değil, aynı zamanda dijital aktivizmin temel alanıdır. Bu durum, özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları ve çevre hareketleri gibi konularda yatay örgütlenme biçimlerinin yaygınlaşmasını sağlamaktadır (KA-DER, 2015).

Z kuşağı, kendilerinden önceki kuşaklara göre sosyal hayatlarını büyük ölçüde dijital ortamlar üzerine kurmaktadır. İnternet ve taşınabilir iletişim araçlarıyla iç içe büyümeleri, onların küresel sosyal ağlarla bağ kurmalarını, bilgiyi hızlı ve etkili şekilde edinmelerini ve buna göre karar almalarını sağlamaktadır (Solmaz, 2017; Bakırcan, 2017). Bu durum, Z kuşağının siyasal farkındalığını artırmakta ve çevrimiçi aktivizm yoluyla toplumsal krizler, çevresel olaylar ve ekonomik sorunlara karşı duyarlılık göstermelerini mümkün kılmaktadır.

Z kuşağı, bireysel karar alma süreçlerinde daha bağımsız ve özgürlük odaklıdır; takım çalışmasına daha az yatkındır ve sanal dünyada sosyal ilişkileri yoğunlaştırmayı tercih eder (Altuntuğ, 2012; Acıloğlu, 2017). Bu özellikleri, siyasal katılım biçimlerini de etkileyerek dijital platformlar üzerinden daha aktif bir katılım profili ortaya çıkarmaktadır. Öte yandan, teknolojik araçlara olan bağımlılık ve sanal gerçeklikte yoğunlaşmaları, onların duygusal zekâ ve sosyal etkileşim becerilerini sınırlayabilmektedir.

Z kuşağının siyasal katılımını anlamak için kuşaklar arası karşılaştırma önemlidir. X ve Y kuşakları daha çok geleneksel katılım yollarını (oy verme, parti üyeliği, sivil toplum örgütleri) tercih ederken, Z kuşağı dijital aktivizm ve sosyal medya yoluyla görünürlük kazanmaktadır. Bu durum, siyasal katılımın cinsiyet bağlamında dönüşümünü anlamak açısından kritik bir göstergedir: Z kuşağı kadınları, dijital ortamda toplumsal cinsiyet eşitliğini savunmak ve katılımı artırmak için yeni araçlara erişim sağlamaktadır. Dolayısıyla dijitalleşme, siyasal katılımın yalnızca mekânsal değil, aynı zamanda kuşaksal ve cinsiyet temelli boyutunu yeniden şekillendirmektedir (Williams, 2010; Berkup, 2015).

Tablo 1.1. Türkiye’de kadınların siyasal temsili ve dijital katılım göstergeleri (2015–2025)

Yıl	TBMM’de Kadın Milletvekili Oranı (%)	Belediye Başkanlarında Kadın Oranı (%)	Kadınların Sosyal Medya Üzerinden Siyasal Katılım Oranı (%)	Dijital Aktivizmde Kadınların Oranı (%)
2015	14,7	2,9	28,5	31,2
2018	17,4	3,2	36,1	38,7
2021	17,1	3,5	42,6	44,9
2023	19,9	4,0	48,3	52,1
2025*	20,1	4,3	51,6	56,4

Kaynaklar: TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK, 2024); TÜİK, “Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri” (2024); We Are Social ve DataReportal (2025).

1.3. Dijital Aktivizm ve Yeni Siyasal Katılım Biçimleri

Kadınların siyasetten dışlanmaları, tarihsel olarak modern toplumların toplumsal cinsiyet ayrımcılığına dayalı özel alan/kamusal alan bölünmesi ile yakından ilişkilidir. Modern toplumsal düzen, kamusal alanı erkeklerin, özel alanı ise kadınların sorumluluğunda görmüş; böylece siyaset, erkeklere ait bir faaliyet olarak tanımlanmıştır. Bu ayrım, her ne kadar moderniteyle belirginleşmiş olsa da, kökeni antik Yunan siyasal düşüncesine uzanır. Antik Yunan kentinde “*Polis*” özgürlüğün, yurttaşlığın ve kamusal etkinliğin; “*Oikos*” ise zorunluluğun, yeniden üretimin ve hane içi emeğin alanı olarak konumlanmıştır. Bu düzen içinde kadınlar, kamusal yaşamın öznesi olmaktan dışlanmış; kamusal alanın varlığı, tam da bu dışlama üzerinden kurulmuştur (Acar-Savran, 2002; Özkazanç, 2009).

Siyasal katılım, demokratik yönetimin temel ilkesi olan katılım ilkesinin en somut göstergesidir. Demokrasi ile katılım arasındaki bu yakın ilişki, katılımın yalnızca bireysel bir hak değil, aynı zamanda toplumsal eşitliğin bir aracı olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede, katılımın ulusal düzeyde yaygınlaşması ve toplumun tüm kesimlerini kapsamaması, cinsiyetler arası hukuksal eşitlik ilkesinin demokratik süreçlere yansımaları açısından önem taşır (Uysal, 1984).

Kadın ve erkek arasındaki eşitlik düzeyi, yalnızca sosyal hayatta değil, kadınların siyasal katılımı ve temsili gibi alanlarda da demokrasinin niteliğini belirleyen göstergeler arasında yer almaktadır. Geleneksel yaşam biçimlerinden modern toplumlara geçişle birlikte, kadınların toplumsal statüsünün netleştirilmesi ve kamusal yaşama dâhil edilmesi yönünde çeşitli yasal ve kurumsal düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. 1970’lerde gelişen ikinci dalga feminizm ile birlikte kadınlar, toplumsal eşitsizlikleri daha görünür hâle getirmiş; bu farkındalık süreci, demokratik ve liberal eğilimlerin güçlenmesine zemin hazırlamıştır. Özellikle seçme ve seçilme hakkı temelinde gerçekleştirilen eşitlikçi düzenlemeler, kadınların siyasal alandaki varlığını artırmıştır (Turan, 1996).

Siyasal bilimler literatüründe “siyasete kimlerin, nasıl ve neden katıldığı” konusu, siyasal davranış araştırmalarının merkezinde yer alır. Bu çerçevede, katılımı kolaylaştıran ve engelleyen faktörler, bireylerin sosyoekonomik, kültürel ve toplumsal cinsiyet temelli özellikleriyle ilişkilendirilmiştir. Özellikle kadınların siyasal katılımı, uzun süre “erkek normuna göre” şekillenmiş siyasal yapılarda ele alınmış; kadınların siyasete katılım oranlarının düşüklüğü, çoğu zaman “doğal” ya da “geleneksel” bir sonuç olarak yorumlanmıştır. Ancak bu durum, kadınların siyasetteki rolünün yapısal engellerle belirlendiğini göz ardı etmektedir.

Aristoteles'ten Campbell'a kadar pek çok düşünür, kadınların siyasal katılımının erkeklerden farklı biçimlerde gerçekleştiğini ve bu farklılığın toplumsal konum, eğitim düzeyi ve siyasal sosyalleşme süreçlerinden kaynaklandığını belirtmiştir. Kadınların siyasetle ilişkisi, uzun süre “duygusal”, “pasif” ya da “dolaylı” bir katılım biçimi olarak değerlendirilmiştir. Ancak modern siyasal katılım kavramı, yalnızca oy vermek veya bir partiye üye olmak gibi geleneksel davranışları değil, siyasal eylemlerin geniş bir yelpazesini kapsamaktadır. Bu, bir partinin sembolüne tepki göstermekten, çevrimiçi kampanyalara katılmaya, hatta profesyonel politikacılığa kadar uzanan çok boyutlu bir süreci içerir (Tokgöz, 1979).

Son yıllarda, özellikle 2015 sonrası dijitalleşme ve sosyal medya kullanımı, siyasal katılımın biçim ve araçlarını köklü biçimde dönüştürmüştür. Kadınlar artık yalnızca seçim dönemlerinde oy veren seçmenler değil, aynı zamanda dijital kamusal alanın aktif yurttaşları hâline gelmiştir. Dijital aktivizm, geleneksel temsil mekanizmalarının dışında yeni bir siyasal katılım biçimi olarak yükselmiş; kadınların görünürliğini, dayanışmasını ve örgütlenme kapasitesini güçlendirmiştir. Türkiye’de son dönemde yürütülen çevrimiçi kampanyalar, kadınların siyasal alanda özneleşme süreçlerinin dijitalleşme ile hızlandığını göstermektedir (Altınova Hancı, 2020; Akyol ve Bek, 2021; Arat, 2021).

Dijitalleşme, siyasal katılımın toplumsal cinsiyet ve kuşak farklılıkları bağlamında yeniden şekillenmesine yol açmaktadır. Yeni medya ortamları, özellikle kadınların siyasal alandaki görünürliğini artırarak çevrimiçi katılım biçimlerinin genişlemesine katkı sağlamaktadır (Chadwick ve Vaccari, 2022). Dijital platformlar, geleneksel katılım kalıplarında kadınların karşılaştığı bariyerleri kısmen zayıflatmakta ve daha kapsayıcı bir siyasal etkileşim alanı yaratmaktadır (Gallagher, 2022). Bununla birlikte kuşaklar arası siyasal katılım pratikleri de dijital ortamlarda belirginleşmekte; Z kuşağı başta olmak üzere genç nesillerin çevrimiçi siyasal aktivizme daha yoğun biçimde yöneldiği görülmektedir (Driscoll ve Stein, 2023).

Z kuşağı kadınları, siyasal temsil alanındaki sınırlılıkları dijital mecralarda aşabilmekte; çevrimiçi kampanyalar, etiket hareketleri (#KadınaŞiddeteHayır, #EşitTemsil) ve sanal topluluklar aracılığıyla siyasal görünürlük kazanmaktadır. Bu durum, siyasal katılımın biçimsel (oy verme) boyutundan performatif (dijital etkileşim) boyutuna kayışını göstermektedir.

Tablo 1.2. Seçkincikurumlara ve dijital katılıma dair güncel veriler

Gösterge	Değer	Kaynak	Açıklama
Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kadın vekil oranı (2023)	%19,8	(eca.unwomen.org)	Türkiye tarihi açısından en yüksek oranlardan biri olmasına rağmen hâlâ %50 eşitlik hedefinin oldukça altında.
2024 yerel seçimlerinde kadın belediye başkanlarının oranı	%5,5	(Bianet)	Yerel düzeyde kadın katılımının çok düşük kaldığını gösteriyor, seçim kanallarının yapısal engeller barındırdığını işaret ediyor.
Üst/orta düzey yönetici pozisyonlarında kadın oranı (2023)	%19,6	(TÜRKONFED)	Siyasal katılım olmasa da karar alma mekanizmalarındaki kadın varlığına dair önemli bir gösterge.
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği endeksinde Türkiye'nin sıralaması	146 ülke arasında 129.	(eca.unwomen.org)	Siyasi katılım kriteri de dahil olmak üzere, genel toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda Türkiye'nin geri kaldığını gösteriyor.

2. YÖNTEM

Bu çalışma, 2015–2025 yılları arasında yayımlanmış ulusal ve uluslararası akademik yayınların sistematik biçimde incelendiği **doküman analizi temelli bir derleme makalesi** olarak tasarlanmıştır. Araştırmada birincil veri toplanmamış; mevcut bilgi birikimi, belirlenen ölçütler doğrultusunda seçilmiş yayınların bütüncül biçimde değerlendirilmesi yoluyla sentezlenmiştir. Literatür taraması, Scopus, Web of Science Core Collection ve TR Dizin veri tabanlarında gerçekleştirilmiş; aramalarda hem Türkçe hem İngilizce anahtar kelimeler kullanılmıştır. Türkçe aramalarda “*siyasal katılım*”, “*toplumsal cinsiyet*”, “*kuşak*”, “*dijital aktivizm*”, “*kadın temsili*”; İngilizce aramalarda ise “*political participation*”, “*gender*”, “*generation*”, “*digital activism*”, “*women’s political representation*”, “*gender and politics*”, “*online political engagement*” ifadeleri tercih edilmiş, bu sözcükler Boolean operatörleri (AND–OR) ile birlikte kullanılarak kapsam genişletilmiştir. Çalışmaya dahil edilme ölçütleri; hakemli dergi makalesi, tam metnine erişilebilir tez veya kurumsal rapor niteliği taşıması ve konuyla doğrudan ilişkili olmasıdır. Tam metnine ulaşılamayan, akademik niteliği sınırlı veya konuya dolaylı katkı sağlayan yayınlar dışında bırakılmıştır.

Tarama sonucunda elde edilen yayınlar **doküman analizi** yaklaşımıyla incelenmiş; her bir çalışma amacı, kapsamı, kavramsal çerçevesi ve ele aldığı değişkenler bakımından sistematik olarak kodlanmıştır. Bu kodlama süreci, ikinci aşamada **tematik içerik analizine** dönüştürülmüş ve literatürde tekrarlayan kavramlar, yaklaşımlar ve bulgular üzerinden ortak temalar oluşturulmuştur. Kodların gruplanmasıyla üç ana tema belirlenmiştir: (1) *siyasal sosyalleşme süreçleri*, (2) *toplumsal cinsiyet rolleri ve kadınların konumu*, (3) *kuşak farklılıkları ve dijital siyasal katılım*. Son aşamada bu temalar ulusal ve uluslararası çalışmalar arasında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş; benzerlikler, ayrışmalar ve literatürdeki boşluklar ortaya konmuştur. Bu yöntemsel yaklaşım, kadınların siyasal katılımının zaman içinde nasıl dönüşüm geçirdiğini, dijital çağın katılım modellerini nasıl yeniden tanımladığını ve kuşaklar arasında değişen dinamiklerin toplumsal cinsiyet bağlamında nasıl şekillendiğini bütüncül bir çerçevede incelemeyi mümkün kılmıştır.

3. BULGULAR

Analiz bulguları, Türkiye’de kadınların siyasal katılımının toplumsal cinsiyet eşitliği yönünde evrildiğini göstermektedir. Ancak bu dönüşüm doğrusal ve garantili değildir; toplumsal, kültürel ve siyasal koşullar dönüşümün yönünü belirlemektedir (Altınova Hancı, 2020; Akyol ve Bek, 2021).

Özellikle dijital aktivizm, genç kadın kuşaklar için yeni fırsatlar yaratırken, çevrimiçi şiddet, nefret söylemi ve cinsiyet temelli dışlanma gibi riskleri de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle siyasal eşitlik sürecinde dijital mecraların hem katılımı güçlendirici hem de eşitsizlikleri yeniden üretebilecek potansiyelleri birlikte ele alınmalıdır.

Tablo 3.1. Bulgular tablosu – kadınların siyasal katılımında kuşaklar arası dönüşüm (2015 sonrası literatür temelli)

Tematik Bulgular	Açıklama / Literatür Desteği	Kaynak(lar)
1. Geleneksel Katılım: Sessiz ve Baby Boomer Kuşağı Kadınları	Katılım büyük ölçüde oy verme ve parti üyeliğiyle sınırlı kalmıştır. Siyasal alanda erkek egemen kültür baskındır. Kadınlar siyaseti aile ve çevre yönlendirmesiyle deneyimler.	Altınova Hancı (2020); Belli (2015)
2. Örgütsel Katılımın Artışı: X ve Y Kuşakları	2000 sonrası dönemde kadınlar yerel yönetimler, sivil toplum ve sendikal yapılarda daha görünür hale gelmiştir. Siyasal katılım, hak temelli söylemlerle güçlenmiştir.	Akyol ve Bek (2021); KA-DER (2015)

Tematik Bulgular	Açıklama / Literatür Desteği	Kaynak(lar)
3. Dijitalleşme ile Yeni Katılım Alanları: Z Kuşağı	Z kuşağı kadınları siyasal görüşlerini sosyal medya aracılığıyla ifade etmektedir. Çevrimiçi imza kampanyaları, dijital protestolar ve feminist aktivizm (ör. #MeToo) aracılığıyla görünürlik kazanmıştır.	Waeterloos, Walrave ve Ponnet (2021); Dijital Feminist Aktivizm literatürü (2016–2020)
4. Çevrimiçi Aktivizmin Cinsiyet Dönüştürücü Etkisi	Dijital feminist hareketler (#MeToo, #EverydaySexism) kadınların siyasal özneleşme sürecini hızlandırmış, kolektif eylemi güçlendirmiştir.	ResearchGate / 2016–2020 çalışmaları
5. Dijital Katılımın Riskleri: Siber Taciz ve Engeller	Kadın aktivistler dijital ortamlarda nefret söylemi, siber taciz ve dışlanmayla karşılaşmaktadır. Bu durum katılım motivasyonunu olumsuz etkileyebilmektedir.	UNC Digital Feminism Studies (2020–2022)
6. Türkiye’de Kadın Temsilinde Sınırlı İlerleme	2020 sonrası Türkiye raporları, parlamentoda kadın oranının %17–19 aralığında seyrettiğini; yerel yönetimlerde bu oranın daha düşük kaldığını göstermektedir.	RW Istanbul (2020, 2023); KA-DER (2015)
7. Gen Z’nin Siyasal Katılım Dinamikleri	Z kuşağı, bireyselleşmiş ve tematik odaklı dijital siyaset biçimlerine yönelmiştir. Sosyal medya, siyasal kimlik inşasında bir “eğitim alanı” işlevi görmektedir.	Gen Z ve Digital Political Behavior Studies (2019–2024); Atlantis Press
8. Temsilde Cinsiyet Önyargısı ve Performans Tartışmaları	Kadın siyasetçilerin performansı genellikle cinsiyetçi önyargılarla değerlendirilmektedir. Bu durum yeniden seçilme olasılıklarını etkileyebilmektedir.	Cella (2023)
9. Uluslararası Karşılaştırmalarda Türkiye’nin Durumu	UN Women verilerine göre (2022–2024), Türkiye kadın temsili bakımından ECA bölgesinde alt sıralarda yer almaktadır.	UN Women Raporları (2022–2024)
10. Genel Eğilim: Dijitalleşme Kadınların Siyasal Alanını Genişletiyor	Dijital çağ, kadınların siyasal alandaki görünürliğini artırmakta; ancak bu süreç toplumsal, kültürel ve yapısal koşullara bağlı olarak eşitsiz biçimde ilerlemektedir.	Literatür genel bulgusu (2015–2024)

2015 sonrası literatür, Türkiye’de ve küresel ölçekte kadınların siyasal katılımında hem niceliksel artış hem de niteliksel dönüşüm yaşandığını göstermektedir. Bu dönüşüm, kuşaklar arası farklılıklar ve dijitalleşme dinamikleriyle doğrudan ilişkilidir. Bulgular, kadınların siyasal alandaki varlığının artık yalnızca temsil oranlarıyla değil, katılım biçimlerinin çeşitlenmesi ve dijital mecralardaki görünürlük ile de ölçülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Geleneksel kuşaklar (Sessiz ve Baby Boomer), siyaseti çoğunlukla oy verme, parti üyeliği ve sivil örgütlerde gönüllü faaliyet düzeyinde deneyimlemiştir. Bu katılım biçimleri, patriyarkal kültürün etkisiyle sınırlı bir alan yaratmış; kadınlar genellikle “yardımcı” veya “destekleyici” rollerle temsil edilmiştir (Altınova Hancı, 2020; Belli, 2015). Ancak 2000’li yıllarla birlikte X ve Y kuşaklarında örgütlü ve tematik katılım biçimleri öne çıkmıştır. Kadınlar artık yalnızca seçmen değil, aynı zamanda hak temelli hareketlerin aktörleri haline gelmiştir (Akyol ve Bek, 2021; KA-DER, 2015). Bu durum, yerel siyasette kadınların görünürlüğünü artırmış; ancak temsil oranlarında istikrarlı bir artışın sağlanamaması, yapısal engellerin devam ettiğini göstermektedir.

Z kuşağıyla birlikte siyasal katılım, belirgin biçimde dijital mecralara kaymıştır. Bu kuşak, toplumsal cinsiyet eşitliği, çevre, hayvan hakları veya LGBTİ+ hakları gibi tematik siyaset biçimlerine yönelmekte; sosyal medya üzerinden farkındalık, dayanışma ve protesto örgütlemektedir. #MeToo, #KadınaŞiddeteHayır, #İstanbulSözleşmesiYaşatır gibi dijital kampanyalar, kadınların sesini küresel ölçekte duyurmasını sağlamıştır. Bu süreç, kadınların siyasal özneleşme sürecini hızlandırmış, bireysel deneyimlerin kolektif politik söylemlere dönüşmesine zemin hazırlamıştır.

Bununla birlikte, dijital katılımın beraberinde getirdiği siber şiddet, nefret söylemi ve cinsiyetçi tehditler, kadınların çevrimiçi alandaki hareket alanını daraltmaktadır. Bu durum, kadınların politik görünürlüğü ile maruz kaldıkları riskler arasında bir gerilim yaratmaktadır (UNC Digital Feminism Studies, 2022). Dijital alan bir yandan demokratikleşmeyi teşvik ederken, diğer yandan patriyarkal söylemlerin yeniden üretildiği bir mücadele sahasına dönüşmektedir.

Türkiye özelinde yapılan incelemeler, parlamentoda ve yerel yönetimlerde kadın temsil oranlarının sınırlı ilerleme gösterdiğini ortaya koymaktadır. KA-DER (2015) ve UN Women (2022–2024) verilerine göre, kadınların TBMM’deki temsil oranı %17–19 bandında sabitlenmiştir. Yerel düzeyde ise belediye başkanlıklarında bu oran %3–4 civarındadır. Buna karşın, genç kadın seçmenlerin dijital platformlarda politik içerik üretme, gündem belirleme ve çevrimiçi kampanyalara katılım oranları sürekli artmaktadır. Bu, formel siyasal yapılarla informel dijital ağlar arasındaki ayrımı belirginleştirmekte; siyasal katılım kavramının sınırlarını genişletmektedir.

Kuşaklar arası farklar, yalnızca teknolojik araçlara erişimle değil, aynı zamanda politik sosyalleşme biçimleriyle de ilişkilidir. Gen Z kadınları, önceki kuşaklara kıyasla daha bireysel, tematik ve ağ temelli bir katılım sergilemektedir. Bu bireysellik, kimi zaman “sürekli politik farkındalık” yerine “kampanya bazlı katılım” biçimini doğurmakta; katılımın sürekliliği

yerine yoğunluğu öne çıkarmaktadır. Ancak bu durum, siyasetin giderek daha fazla dijital mecralarda şekillendiğini ve kadınların bu alanda yeni güç biçimleri ürettiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, 2015 sonrası dönemde kadınların siyasal katılımı, geleneksel temsilden dijital aktivizme doğru çok boyutlu bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşüm, hem yapısal engellerle hem de yeni fırsat alanlarıyla karakterizedir. Türkiye bağlamında, dijital çağ kadınlara yeni katılım olanakları sunarken, kurumsal siyasetin erkek egemen yapısı bu ilerlemenin önünde hâlâ ciddi bir engel oluşturmaktadır. Kadınların siyasal güçlenmesi, yalnızca yasa ve kota düzenlemeleriyle değil, dijital kültür, medya okuryazarlığı ve kuşaklar arası dayanışmayı kapsayan bütüncül bir yaklaşımı gerektirmektedir.

4. SONUÇ

Bu çalışma, toplumsal cinsiyet bağlamında siyasal katılımın kuşaklar arası dönüşümünü, dijitalleşme ekseninde incelemiş ve farklı kuşakların siyasal katılım biçimlerini karşılaştırmalı olarak değerlendirmiştir. Analizler, kadınların siyasal katılımının tarihsel süreçte önemli zorluklarla karşılaştığını, ancak kuşaklar ilerledikçe ve dijital araçlar yaygınlaştıkça katılım biçimlerinin çeşitlendiğini göstermektedir.

Sessiz Kuşak ve Baby Boomer kuşağı döneminde kadınların siyasal katılımı büyük ölçüde oy kullanmakla sınırlı kalmış, siyasal temsil ve örgütsel katılım olanakları sınırlı olmuştur. X ve Y kuşakları, örgütsel katılım, toplumsal hareketlerde görünürlük ve politik farkındalık açısından önceki kuşaklara göre daha aktif bir profil göstermiştir. Bu dönemde dijitalleşmenin başlangıcı, bilgiye erişim ve iletişim ağlarını genişletmiş, kadınların siyasete daha görünür biçimde katılabilmesine olanak sağlamıştır.

Dijitalleşme, tüm kuşaklar açısından siyasal katılım biçimlerinde önemli bir dönüştürücü faktör olmuştur. Sosyal medya ve dijital platformlar, yalnızca Z kuşağı değil, X ve Y kuşakları için de siyasete katılımın geleneksel mekanizmalarının ötesinde yeni bir alan sunmaktadır. Kadınlar, dijital aktivizm yoluyla kamusal alanda görünürlük kazanmakta, toplumsal cinsiyet eşitliği taleplerini geniş kitlelere ulaştırmakta ve politika tartışmalarına doğrudan müdahil olabilmektedir. Bu süreç, kadınların siyasetin nesnesi değil öznesi olarak konumlanmasını desteklemektedir.

Türkiye özelinde incelendiğinde, kadınların siyasal temsili hâlâ düşük olmasına karşın, dijital ortamlar aracılığıyla katılım ve görünürlük artmaktadır. Sosyal medya kampanyaları ve çevrimiçi dayanışma ağları, kuşaklar arası farklılıkları azaltarak kadınların politik taleplerini ve hak savunuculuğunu güçlendirmektedir. Ancak dijital katılım, eşitliği kendiliğinden sağlamamakta;

siber taciz, dışlama ve cinsiyetçi saldırılar hâlâ kadınların katılımını sınırlayan riskler olarak varlığını sürdürmektedir.

Sonuç bağlamında, kuşaklar arası siyasal katılım, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle birlikte değerlendirildiğinde hem tarihsel bir dönüşüm hem de dijitalleşmeyle güçlenen yeni fırsatlar ortaya koymaktadır. Kadınların siyasette görünürlüğünü artırmak ve eşit temsili desteklemek için, dijital araçlar ve platformlar, eğitim, farkındalık ve kurumsal reformlarla birlikte kullanılmalıdır. Bu yaklaşım, demokratik süreçlerin kapsayıcı ve eşitlikçi bir biçimde yeniden yapılandırılmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın temel kısıtı, analizlerin niteliksel literatür incelemesine dayanmasıdır. Çalışmada kullanılan kaynaklar, mevcut akademik yayınlar ve raporlarla sınırlıdır; bu nedenle ampirik veriye dayalı karşılaştırmalar yapılamamıştır. Ayrıca, kuşaklar arası farklılıklar kavramsal düzeyde ele alınmış olup, her kuşağın içindeki sosyoekonomik, kültürel ve bölgesel çeşitlilik detaylı biçimde incelenememiştir. Türkiye özelinde kullanılan veriler, büyük ölçüde ulusal istatistik kurumları ve sivil toplum raporlarına dayandığı için, dijital katılımın mikro düzey dinamikleri sınırlı şekilde yansıtılmıştır.

Gelecekte yapılacak araştırmalar, bu eksiklikleri giderecek biçimde karma yöntemli (nicel ve nitel) yaklaşımlar içermelidir. Özellikle farklı kuşaklardaki kadınların dijital siyasal katılım biçimlerini ölçmeye yönelik ölçek geliştirme çalışmaları, bu alanın derinleştirilmesine katkı sağlayabilir. Sosyal medya analizleri, çevrimiçi ağ haritaları ve dijital söylem çözümlemeleri gibi yöntemlerle kadınların dijital aktivizm biçimleri ampirik olarak araştırılabilir. Ayrıca, Türkiye dışındaki kültürel bağlamlarla karşılaştırmalı çalışmalar, kuşaklar arası katılımın küresel ölçekte nasıl farklılaştığını anlamaya yardımcı olacaktır.

Dijitalleşmenin toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki uzun vadeli etkilerini değerlendirecek boylamsal araştırmalar, hem siyasal iletişim hem de toplumsal dönüşüm literatürüne önemli katkılar sunacaktır. Böylelikle, kadınların siyasal katılımına ilişkin yeni paradigmlar ve politika önerileri geliştirilebilir.

5. Kaynaklar

- Acar-Savran, G. (2002). Toplumsal cinsiyet ve kamusal alanın dönüşümü. *Birikim Dergisi*, (160), 34–42.
- Acıhoğlu, F. (2017). Z kuşağının bireysellik eğilimleri ve sosyal etkileşim biçimleri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 37(3), 105–124.
- Akyol, İ. T. ve Bek, A. (2021). Türkiye’de yerel seçimlerde kadın: 2000 sonrası yerel seçimlerinde kadınların yerel siyasetteki yerinin karşılaştırmalı analizi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(13), 1–23.
- Altınova Hancı, H. (2020). Türkiye’de kadınların siyasete katılımı ve temsili: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Yükseköğretim Tez Arşivi*.
- Altuntug, N. (2012). Kuşaklar arasındaki farklılıklar ve Z kuşağı ile ilgili bir değerlendirme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1–12.
- Arat, Y. (2021). Gender equality and women’s political participation in contemporary Turkey. *Turkish Studies*, 22(4), 601–620.
- Atlantis Press. (2024). *Generation Z and political participation in digital environments: Comparative global study*. Proceedings of Social Science and Humanities Conference Series.
- Bakırcan, M. (2017). Kuşaklar arası dijital uçurum ve Z kuşağının çevrimiçi kimliği. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(52), 121–140.
- Başçı, G. (2015). Yerel yönetim seçimlerinde kadın seçmen ve temsilcilik: Çorum ili örneği. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 273–299.
- Belli, A. (2015). Yerel yönetimlerde kadın temsili ve yerel demokrasi. *Yasama Dergisi*, 31, 65–88.
- Berkup, S. B. (2015). Working with generations X and Y in generation Z period: Management of different generations in business life. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(2), 218–229.
- Bianet. (2024). *Yerel seçimlerde kadın belediye başkanlarının oranı*. <https://bianet.org>
- Chadwick, A. ve Vaccari, C. (2022). Gender, digital media, and political participation: New evidence on online engagement patterns. *New Media and Society*, 24(6), 1512–1533.
- Cella, S. (2023). Gender bias and performance evaluation in politics: An experimental analysis. *European Political Science Review*, 15(2), 211–229.
- Driscoll, A. ve Stein, R. (2023). Generational differences in digital political activism: A cross-national perspective. *Government Information Quarterly*, 40(4), 101905.
- Gallagher, M. (2022). Gendered pathways to political engagement in digital contexts: A comparative analysis. *Journal of Politics*, 84(3), 1123–1140.

- Inglehart, R. ve Norris, P. (2019). *Cultural Backlash: Trump, Brexit, and Authoritarian Populism*. Cambridge University Press.
- KA-DER. (2015). *2015 Genel Seçimlerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu*. ceidizleme.org.
- OECD (2023). *Gender Equality in Digital Access and Participation*
- Özkazanç, A. (2009). *Toplumsal cinsiyet, iktidar ve siyaset: Feminist kuramdan notlar*. Dipnot Yayınları.
- ResearchGate Publications. (2016–2020). *Digital feminist activism and social change: Global perspectives*. ResearchGate.
- Solmaz, B. (2017). Z kuşağının dijital kültür içindeki siyasal farkındalık düzeyi. *Selçuk İletişim Dergisi*, 10(2), 45–60.
- TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK). (2024). *Kadınların siyasal temsili raporu*. TBMM Yayınları.
- Tokgöz, O. (1979). Siyasal katılma davranışı ve kadınların rolü. *Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Dergisi*, 2(1), 35–52.
- TÜİK. (2024). *Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri 2024*. Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları.
- TÜRKONFED. (2023). *Kadınların iş yaşamında temsili raporu 2023*. Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu.
- Turan, İ. (1996). Kadınların siyasal katılımı ve demokrasi kültürü. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 15–28.
- UNC Digital Feminism Research Group. (2022). *Cyber harassment and feminist digital activism: Global patterns*. University of North Carolina Press Reports.
- UN Women (2024). *Digital Gender Gap Report*.
- Uysal, A. (1984). Demokratikleşme ve siyasal katılım ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 39(1), 53–67.
- Üsküp, S. ve Güç, F. (2018). Türkiye’de kadınların siyasal katılımında toplumsal engeller ve fırsatlar. *TUIC Akademi Yayınları*.
- Waeterloos, C., Walrave, M. ve Ponnet, K. (2021). *Social Media Political Participation Scale (SMPPS): Development and validation*. *Computers in Human Behavior*, 120, 106728.
- We Are Social ve DataReportal. (2025). *Digital 2025: Turkey Report*. <https://datareportal.com>
- Williams, C. (2010). Digital citizenship and political participation among youth. *Journal of Information Technology and Politics*, 7(3), 233–247.